

బంకిం చంద్ర చట్రీ 'దుర్గేశ్ నందిని' నవలను ఈ తరం పాఠకులకు కొత్తగా పరిచయం చెయ్యాల్సి రావచ్చు. కానీ 1865లో బాంగ్లా బాషలో ప్రచురితమైన ఈ నవలకు 1911లోనే తెలుగులో చాగుణి శేషయ్య వంగూరు సుబ్బారావు, ఉల్లిగుండం రంగారావు, వేంకట పార్వతీశ్వర కవుల అనువాదాలే కాక అప్పట్లో ఇంకా సుమారు పదిమంది చేసిన అనువాదాలు వెలువడినట్లు 'తెలుగు సాహిత్య కోశం' ద్వారా తెలుస్తోంది. కొన్ని తరాల తెలుగు పాఠకులలో బంకిం, శరత్‌ల రచనలు వారు తెలుగు రచయితలైనా అనేంతగా ప్రాచుర్యం పొందాయి. 1911 ప్రాంతంలో అంటే భారతస్వాతంత్ర్యోద్యమం పుంజుకుంటున్న సమయంలో, ఒకే రచన ఇన్ని అనువాదాలు వచ్చేట్లుగా ప్రభావితం చేయగలిగిందంటే 'దుర్గేశ్ నందిని' ఎలాంటి రచన అయి ఉంటుందనే కుతూహలం ఈతరం పాఠకులకు కూడా కలగక మానదు. అప్పట్లో దేశభక్తి స్ఫూర్తికంగా తోచిన ఈ రచనను ఇప్పుడు ముగ్ధం ఎలా అర్థం చేసుకోవచ్చు? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం వెతుక్కునే ముందు నవల మూడో అధ్యాయంలో కథాకాలంనాటి చారిత్రక, రాజకీయ స్థితుల

సయ్యద్ ఖాన్‌కు అప్పగించి తన సైన్యంలో వెళ్ళాడు. ధార్మోర్, దాని చరిసర ప్రాంతాల్లోని గ్రామాల్ని "దోసుకుంటున్న" పతానలను అణగదొక్కడానికి యువకుడు, మాన్‌సింగ్ కొడుకైన జగత్ సింగ్ ముందుకొస్తాడు. బదువేలమంది సైన్యంతో యాభైవేలమంది పతానలను ఎదుర్కొడానికి సిద్ధమైన జగత్ సింగ్ ప్రతాపాన్ని మాన్‌సింగ్ మెచ్చుకుంటాడు. అయితే కట్నా ఖాన్ నేతృత్వంలోని పరాన్న జగత్ సింగను ఓడిస్తారు. లొంగి పోవాల్సిన స్థితిలో కూడా జగత్ సింగ్ "ఓరిే లేత పట్నంచే విడి శీయాలారా! చనిపోయే పరిస్థితుల్లో కూడా ఒక రాజపుత్రుడెలా ఉంటాడో చూడండి" అని అంటాడు. కానీ పరానులు అతణ్ణి చావనివ్వరు. బండిగా ఉంచి, జాగ్రత్తగా కాపాడి, వైద్యం చేయించి, అతని ద్వారా మొగల్ చక్రవర్తితో తమకు అనుకూలించే విధంగా సంప్రదింపులు జరపాలని నిర్ణయించుకుంటారు. జగత్ సింగ్‌ను శాంతి చర్చల కోసం పంపి విపలమైతే వెనక్కు తిరిగి వచ్చేట్లు పతానల సేనాధిపతి ఉస్మాన్‌ఖాన్ తనతో అంటున్నపుడు, జగత్‌సింగ్ తిరిగి వస్తాననే నమ్మకం ఎలా కలిగింది అంటాడు. అప్పుడు శత్రువక్రంపాడైన ఉస్మాన్

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమం పుంజుకుంటున్న సమయంలో, ఒకే రచన పదికిపైగా తెలుగు అనువాదాలు వచ్చేట్లుగా ప్రభావితం చేయగలిగిందంటే 'దుర్గేశ్ నందిని' ఎలాంటి రచన అయి ఉంటుందనే కుతూహలం ఈతరం పాఠకులకు కూడా కలగక మానదు. అప్పట్లో దేశభక్తి స్ఫూర్తికంగా తోచిన ఈ రచనను ఇప్పుడు మనం ఎలా అర్థం చేసుకోవచ్చు?

నేపథ్యరాలిగా జీవిస్తున్నప్పటికీ, నిజానికి బీమల అగ్రకులరానికి (బ్రాహ్మణ) చెందిన అభిరామ్‌స్వామికి ఒక అన్నభృత్యురాలికి కలిగిన సంతానం. వీరేంద్రసింగ్, బీమల పరస్పరం ప్రేమించుకుంటారు. కానీ తర్వాత ఆమె అన్నభృత్యురాలికి కలిగిన సంతానమై నందున వీరేంద్రసింగ్ పెళ్ళి చేసుకునేందుకు ఒప్పుకోడు. చివరికి మాన్‌సింగనే బంధించబడి, తప్పనిసరి పరిస్థితులలో

తండ్రికుతూళ్ళ సంభాషణలో తప్ప ఇతరత్రా విమర్శకు తావివ్వకపోవడం, అభిరామ్‌స్వామి ఒక రాజకీయ సలహాదారుగా గౌరవప్రదమైన వ్యక్తిగా కొనసాగడం విచనీయం.

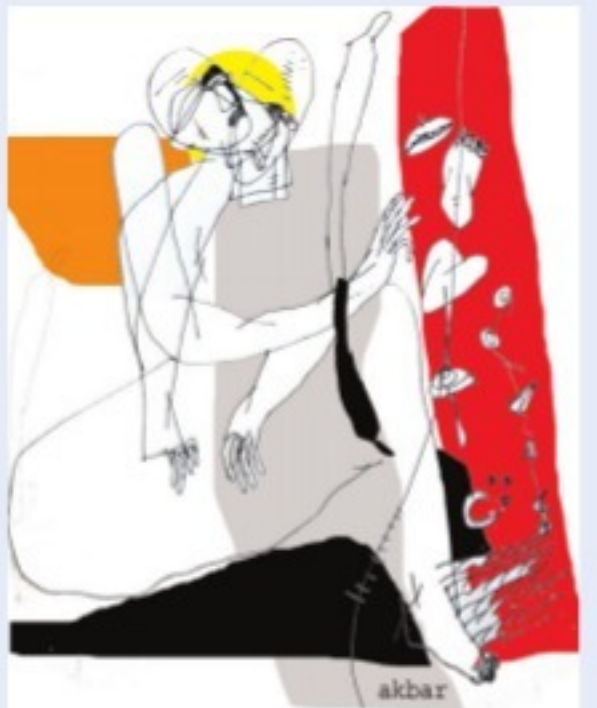
పఠాన్ చేతిలో తీవ్రంగా గాయపడి కట్నాఖాన్ చేతిలో బండిగా ఉన్న జగత్‌సింగ్‌పై అదృష్ట కలుకునేట్లు చేసేందుకు నియమితరాజైన కట్నాఖాన్ కూతురు ఆయోషాకు ఇష్టం కలు

సోమవారం, 30 మే 2016

vividha@andhrajyothy.com

వివిధ
ఆంధ్రజ్యోతి సాహిత్య వేదిక

మనకు తెలియకుండా జరిగిపోయే వాటి గురించి

మన నీడలు
మనకు తెలియకుండా
మన వెనుక
ఎం మాటాడుకున్నాయో
ఒకరోజు సూర్యుడు ఆకాశానికి చెబుతాడు

మన పెదవులు
మనకు తెలియకుండా
ఎన్ని ఉద్వేగ భరిత వాక్యాలకు
అనకట్టగా నిలబడ్డామో
ఒకరోజు నిశ్శబ్దం శబ్దానికి చెబుతుంది

మన పాదాలు
మనకు తెలియకుండా
ఎన్ని సుదూర ప్రయాణాల్ని
రడ్డు చేసుకున్నాయో
ఒకరోజు భూమి రహదారులకు చెబుతుంది

మన హృదయం
మనకు తెలియకుండా
ఎంత వ్యక్తంచేయని ప్రేమను
నతమతమయ్యారో
ఒకరోజు కన్నీళ్ళు కళ్ళకు చెబుతాయి

మనకు తెలియకుండా
మనం
ఆనలు ఈ భూమ్మీదికెందుకొచ్చామో
ఒక రాలి
చంద్రుడు సముద్రానికి చెబుతాడు

■ భగవంతం

గురించి తెలివే కింది వాక్యాలను చెప్పుకోవడం బాగుంటుంది:

“ముస్లింలు భారతదేశం పైకి పశ్చిమ హిమాలయ పర్వతాల్నుంచి దండెత్తి వచ్చి పడినప్పుడు వాళ్ళను మతోత్సాహం పురికొల్పింది. రాజపుత్రులు వీరోచితంగా ఆధుకున్నప్పటికీ భారత దేశం వారికి లొంగిపోవాలని రానవేట్టి ఉన్నట్టుంది. ఇటు రాజపుత్ర రాజులు వారి వారి శక్తి సామర్థ్యాలను కూడబలుక్కునే బదులు ఒకరితోనొకరు పోట్లాడుకుంటూ ఉంటే, మరోవైపు ముస్లింలు పడేవడే పట్టు వదలకుండా ప్రయత్నించి ఒకరి తర్వాత ఒకరిని ఓడించి ఢిల్లీ సామ్రాజ్యాన్ని స్వాపించారు. అయితే దురాక్రమణదారులు రాజపుత్రులను పూర్తిగా లొంగదీసుకోలేకపోవడం, సమరేత్తాహంతో వారిని అడ్డుకోవడం కొనసాగింది... కాలక్రమంలో రాజపుత్ర రాజులు కప్పాలు చెల్లించుకోవలసిన పరిస్థితి.... సామ్రాట్టు మెప్పు, రక్షణలు పొందడం కోసం ఎన్నో విధాలుగా రాజవడడం తప్పని సెర్పెంది. అటువైపు మొగలాయీలు కూడా శౌర్యచతుశ్చైన రాజపుత్రులను తమ వైపు తిప్పుకోవడానికి ఎన్నో రకాల ఒప్పందాలను కుదుర్చుకోవడంలో ఉత్సాహం చూపారు.... వివేకం, ఔదార్యంగల ఆక్రర్ అన్ని విధాలా తన ముందు వారి కంటే చాలా విచేవనతో వ్యవహరించాడు.. (పరిపాలనలో తోడ్పడటానికి విడిశీయుల కంటే స్థానికుల్ని చేర్చుకోవటమే మంచిదనే ఆలోచనతో) అతడు స్థానికులను, ముఖ్యంగా రాజపుత్రులను, అన్ని రంగాల్లో ప్రధాన ఉద్యోగాల్లో నియమించాడు.”

ఒకవైపు మొగలాయిల దురాక్రమణ, రాజ్యతంత్రం, మరొకవైపు రాజపుత్రుల వీరోచిత పోరాటపటిమలు పై వాక్యాల్లో ప్రస్తుటంగా కనబడతాయి. ఆక్రర్ నియమించిన రాజపుత్ర రాజ్యాధికారంలో మహారాజా మాన్‌సింగ్ ముఖ్యుడు. 1587లో మాన్‌సింగ్ పోట్లా చేరుకుని బెంగాల్ ప్రాంతంలో అన్ని తిరుగుబాట్లను అణచివేసి శాంతిని సాధించాడు చేస్తాడు. తరువాత ఒరిస్సా ప్రాంతాన్ని లొంగదీసుకోవాలని బెంగాల్ పరిపాలనను

1865లో ప్రచురితమైన ఈ నవల ఒకవైపు రాజపుత్రుల శౌర్య పరాక్రమాలను,

గుణగణాలను పొగుడుతూ, ముస్లింలను విదేశీయులుగా దురాక్రమణదారులుగా చిత్రించే ప్రయత్నం చేస్తుంది. త్యాగం, ధీరత్వం, సౌందర్యం ఈ మూడు

గుణాలకు ప్రతీకత్వైన మూడు స్త్రీ పాత్రలతో సాగే ఈ నవలను కుల, మత,

జెండర్ అంశాల కోణాల్నుంచి మనం కొత్తగా అధ్యయనం చేయవచ్చు.

శేషేంద్రప్రె సాహిత్య సదస్సు

శేషేంద్ర 9వ వర్గంతి సందర్భంగా నేడు (30 మే 2016న) హైదరాబాద్‌లోని శ్రీ త్యాగరాయ గానసభలో కళా సుబ్బారావు కళావేదిక నందు సాహిత్య సదస్సు జరుగుతుంది. అంశయ్య సవీన్ సభాభ్యుతత వహిస్తారు. ఎన్.వి.ఎస్. రెడ్డి ముఖ్యఅతిథిగా, డా. కళా వెంకటేశ్వరితులు ప్రత్యేక అతిథిగా హాజరవుతారు. ధ్రొ. రామాచంద్రమౌళి స్వార్థకోపాసనం చేస్తారు. రెంటాల శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు, సంతేవిత్త నాగేంద్రశర్మ, డా. అద్దంకి శ్రీనివాస్ ఈ సదస్సులో అతిథులుగా పాల్గొంటారు.

■ **లంకా శివరామ ప్రసాద్**

సాహిత్య సమాలోచన

కవి, రచయిత డా. నాగప్పగారి సుందర్రాజు 48వ జయంతి సందర్భంగా మే 31న సాయంత్రం 4గంటలకు గుంటూరు ఎస్సీ కాలనీకేవెస్ హాల్‌లో ఆయన సాహిత్యంపై సమాలోచన జరుగుతుంది. కాకాని సుదాకర్ అధ్యక్షతన జరిగే సభలో, మాజీ మంత్రి డొక్కా మాజీకవురప్రసాద్ ముఖ్య అతిథిగా, ఆచార్య కొలకటూరి ఇనాక్ విశిష్ట అతిథిగా, జి. లక్ష్మీనర్దయ్య ఆత్మీయఅతిథిగా, ధార్మ వెంకటేశ్వరరావు, కోయ కోటేశ్వరరావు, గుండేమెడ సాంబయ్య, జిలుకర శ్రీనివాస్, కత్తి కళ్యాణ్, పసునూరి రవీందర్ తదితరులు వక్తలుగా పాల్గొంటారు. వివరాలకు ఫోన్: 9440184788

■ **బహుజన రచయితల సంఘం**

అరసం కవినమ్మేశనం

తెలంగాణ అవిరూప దివ్యేశ్వరం (జూన్ 2) సందర్భంగా జూన్ 1న బుడవూరం సాయంత్రం 5గంటలకు సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో కవి సమ్మేశనం జరుగుతుంది. సభకు అరసం తెలంగాణ అధ్యక్షులు డా.వి. వీరాచారి అధ్యక్షత వహిస్తారు. ప్రజానాట్యమండలి జాతీయ నాయకులు కందుమాళ్ళ ప్రతాపరెడ్డి ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొంటారు. దేవరాజు మహారాజు, అమ్మంగి వేణుగోపాల్, నాశేశ్వరం శంకరం, ఏనుగు నరసింహరెడ్డి, వరుల శివకుమార్, యాకూబ్, శిలాలోలిత, ఎన్.రము, వనపట్ల సుబ్బయ్య, కందుకూరి శ్రీరామకృష్ణ, స్ట్రుబాబ, పాజుహాస, బెల్లంకొండ సంతేకుమార్ తదితర కవులు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొంటారు.

■ **రాబోలు సుదర్శన్**

సహృదయ సాహితీ పురస్కారం

హనుమకొండకు చెందిన సహృదయ సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ ఉత్తమ తెలుగు సాహిత్య విమర్శకు ఒద్దికాగా సోదరకవుల స్మృత్యంకంగా పురస్కారం ఇవ్వనున్నది. 2011 జనవరి నుంచి 2015 డిసెంబరు వరకు వెలువడిన తెలుగు సాహిత్య విమర్శ గ్రంథం/ విమర్శ వ్యాసనలకలనాలను అవ్వనిస్తున్నది. రచయితలు తమ రచనలను మూడు ప్రతులు జూన్ 10లోపు పంపాలి. ఉత్తమ గ్రంథంగా ఎంపికైన రచయితకు పురస్కారంతో పాటు రూ.10వేల నగదు పొరి తోషికం ఉంటుంది. చిరునామా: కుండాపజ్జల కృష్ణ మూర్తి, సాహిత్య కార్యదర్శి, శ్రీహితో పాట్ నెం. 207, ఇనెం. 2-7-580, సెంట్రల్ ఎక్స్ప్రెస్ రోడ్, హనుమ కొండ - 506001, ఫోన్ : 9849366652.

■ **సహృదయ సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ**

కృష్ణా పుష్పరాల సంచిక

‘రమ్యభారతి సాహిత్య త్రైమాసిక పత్రిక’ ప్రారంభించి పుష్పర కాలం పూర్తయిన సందర్భంగా కృష్ణా పుష్పరాలకు ప్రత్యేక సంచిక తీసుకురావానుకోబోంది. కవీలు, రచయితులు రాసున్న కృష్ణాపుష్పరాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని కృష్ణానది నేపథ్యంగా రాసిన కథలు, కవితలు, వ్యాసాలు పంపిస్తామిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాము. నెల రోజుల తోపుగా రచనలను ‘రమ్య భారతి సాహిత్య త్రైమాసపత్రిక, పి.బి.నెం.5, జోన్.నెం. 11-57/1-32, జె.ఆర్.కాంప్లెక్స్, రెండవ అంతస్తు, రజక వీధి, విజయవాడ-520001, సెల్‌నెం. 9247475975కు పంపమని కోరుతున్నాం.

■ **చలపాక ప్రకాష్**

పుస్తకావిష్కరణలు

మహాబూజ్‌నగర్ ‘తెలంగాణ వికాస సమితి’ ఏర్పాదై రెండేళ్ళ కాలాన్నైనా సందర్భంగా నేడు (మే30)న జరగనున్న ‘ప్రథమ మహాసభ’లో బాగుగా పలు పుస్తకావిష్కరణలు జరగనున్నాయి. స్థానికంగా మెట్టుగడ్డలోని లిలిల్ స్కూలర్స్ హైస్కూల్‌లో సురవరం ప్రతాపరెడ్డి వేదికపై రాసిన కార్యక్రమంలో ఉదయం 10నుంచి మధ్యాహ్నం 1గంట లోపు వనపట్ల సుబ్బయ్య రాసిన ‘కుర్చి కత్తం’, సంబరాధా రవిప్రకాశరావు రాసిన ‘అనివస కాళిదాస తెలకపల్లి రామచంద్ర శాస్త్రి జీవితం-సాహిత్యం’, ‘మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా ఆద్యక్షులకు, జీవిత చరిత్రలు’ పుస్తకాలు అవిష్కరణకు కానున్నాయి.

■ **తెలంగాణ వికాస సమితి**

మూర్తీభవించిన మాదిగ పౌరుషానికి సాహిత్యరూపం నాగప్పగారి సుందర్రాజు సాహిత్యం. మాదిగత్వంలో మాగిన కథలూ కవితలూ రాసి సినయిన మాదిగ సాహిత్యానికి సుందర్రాజు బాటలు వేశాడు. తద్వారా మొత్తం దగ్గిత బహుజన సాహిత్యాన్ని కొత్త ప్రమాణాలతో సంచిాడు. మాదిగ మూలాల్లోకి వెళ్ళి జీవిరాన్ని సాహితీకరించిన తెలుగు దగ్గిత కదాపితామహుడు కొలకటూరి ఇనాక్ బడి నుంచి నేర్చుకొంటూనే ‘దండోరా’ న్యూత్రిని బలంగా పలికించిన స్వజనకారి సుందర్రాజు.

సూతన దగ్గితకవిత్యం తెలుగు సాహిత్యాన్ని వరదగా ముంచివేతుతున్న 90ల్లో న్యయంగా ఆ కవిత్య ప్రధాన సేద్యగాళ్ళలో ఒకడిగా ఉంటూ వచన సాహిత్యంలోనూ ఇదే ఉరపడికి బరపడి పెట్టడానికి కృషి చేసిన సాహిత్య ఉద్యమకారుడు సుందర్రాజు. హైదరాబాద్ విశ్వవిద్యాలయంలో చదివే రోజుల్లో దగ్గిత కవిత్వానికి గొప్ప ఊతంగా పనిచేసిన ‘గుండెడప్పు’ కవితా సంకలనాన్ని తీసుకురావడంలో కనకయ్య కోయ కోటేశ్వరరావు, రత్నాకర్, ధార్మ వెంకటేశ్వర రావు, రాజశేఖర్ లాంటి మిత్రులతో కలిసి తగిన పాత్ర నిర్వహించాడు. మాదిగ సాంస్కృతిక కోణాన్ని బలంగా వాటూతూ మెరికల్లాంటి కవితల్ని రాశాడు. మాదిగ నెత్తురు గీతాల్ని ‘చండాల వాటింపు’ ద్వారా తెలుగు నేల నలుచెర గలలా చివ్వాడు. మాదిగ యువతలో మంటల్ని రగిలించాడు.

నాపాట నేను పాడుకుంటా

మాదిగ పాటను మధురంగా పాడుకుంటా

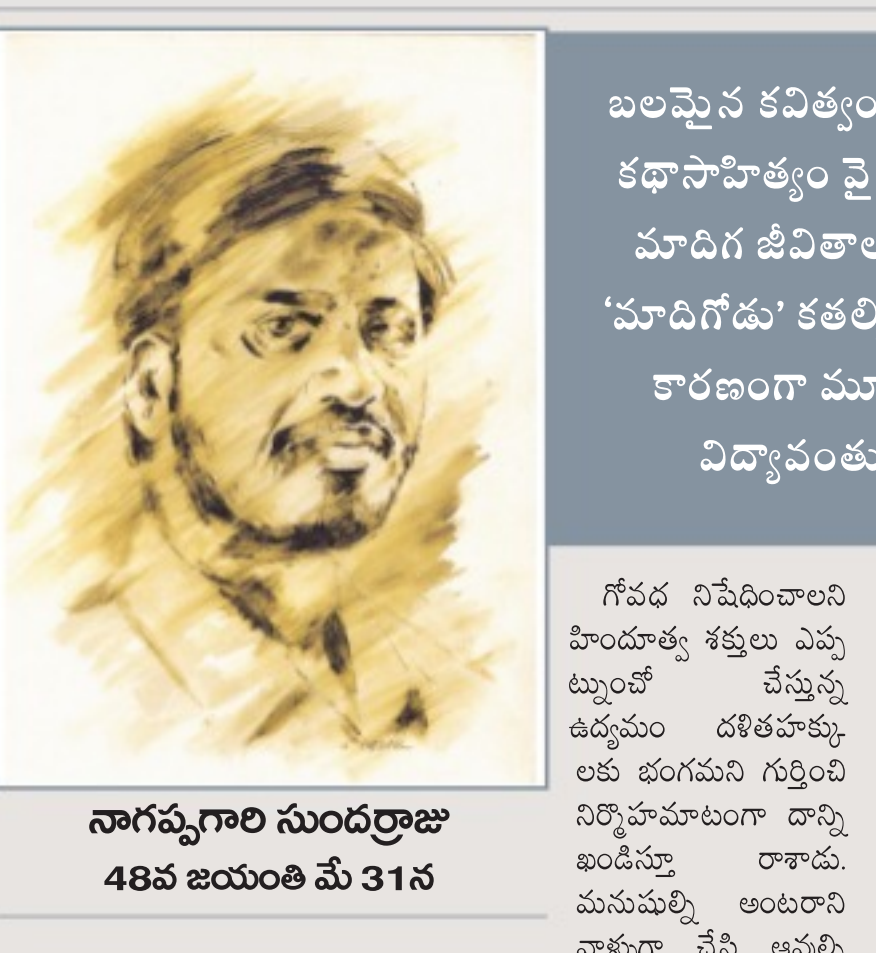
అంటూ సవార్ చేశాడు. అన్ని కులాలవాడూ మాదిగల మీద ఏదో విధంగా పెత్తనం చేస్తున్న వాస్తవం మీద రాజీలేని పోరాటాన్ని చేశాడు. ‘దండోరా’ను కొగలించుకొని కవిత్య ప్రపంచంలో తిరుగులేనిశక్తిగా దాన్ని మరిచాడు. మాదిగల అదనపు బాదల్ని, అవమానాల్ని, అగ్రహాల్ని కవితీకరించాడు.

మాదిగ మాజీ మాటాడతామని గల్లు వాసంలో తోలు వాసన రూపం మారింది ... ..
దప్పు మీద చేయి పడితే జనక జనకన జజ్జనక జననక తానె, తప్పెట, కొమ్ము తడి ఆరలేదు చిటికెలు లెక్కేసుకోండి అడుగు తప్పారా? మా చేతిలో వస్త్రేందు ఎద్దుల చలకాల ఉంది మీ చినురు పడుకుందమ్మా! రండి రండి బయటికి ఇదే చండాల వాటింపు

అని మాదిగ సుందరాను వాడియైన మాటల్ని వేడివేడి ప్రతిమల్లో మాదిగ పుట్టిమూలల ఎంబి అమరిన ప్రతీకల్లో స్పష్టం చేశాడు.

డప్పుకొట్టి మాట్లాడిన మాదిగత్వం

నాగప్పగారి సుందర్రాజు

48వ జయంతి మే 31న

దేవతలుగా పూజించే హిందూ సంస్కృతిని తాత్వికంగా ఎండగట్టాడు. మాదిగ సంస్కృతిని పూర్వీకా వాచావశోపటమంటే ఎంతో రాసి చూపించాడు:
నేరే బయపెక్కి దాకా
దండ అల్లాడించిన వాడు
దేశ సౌభాగ్యం కోసం పశుపద / చెయ్యకూడదంటాడు బాబాయ్
అను బతకాలంటే బాబాయ్
ఆవు కడుపు కోయాలింది
అంటూ ఆవును కోయటం మాదిగ జీవనాధారమని ప్రకటిస్తాడు. గోసంరక్షణ చేయలే ఇవ్వాళ దేశవ్యాప్తంగా కాషాయశక్తులు చేస్తున్న ఉద్యమం దగ్గితుల నోటికాడి ఆహారాన్ని లాగియ్యటమే అనే సత్యాన్ని బలంగా చాటాడు కవి. ఆవు కేంద్రంగా సాగే తప్పుడు అంధోశనలకు ఇతని కవిత్యం పెద్ద అడ్డుగోడు.

ఇంత బలమైన కవిత్యం రాస్తున్న సుందర్రాజు సాహిత్య ఉద్యమ ఆవనరా లకొడ్డి కథాసాహిత్యం వైపు మళ్ళాడు. అనంతపురం జిల్లా మాదిగవాడల్లో

కాగిన మాదిగ జీవితాలను రంగరించి తన సొంత మాదిగ బతుకుతో జోడించి ‘మాదిగోడు’ కతల్ని 1998లో తీసుకొచ్చాడు. ఈ పుస్తకం తెలుగు మాదిగ మాదిగతర సాహిత్యలోకంలో పెను సంచలనం తెచ్చింది. మాదిగ నుడికారంతో, మాదిగ యానతో, మాదిగ ఔంకరేమెంటో రాసిన ఈ కథలు వచన కవిత్యం కంటే భిన్నంగా దగ్గిత బహుజన పాఠకుల్ని చేరాయి. తప్పుడు చైతన్యం, కేరీరిజంం కారణంగా మూలాల్ని మరిచి గాలిలో బతుకుతున్న దగ్గిత బహుజన విధ్వాసంతుల్ని మళ్ళీ గాడిలో పెట్టగల సత్తా ఈ కథల్లో ఉంది. ఆత్మ కథారీతిలో వచ్చిన ఈ కథలు మాదిగ వాస్తవికతనీ, రోజువారీ సంస్కృతిని, దాని ప్రతిభని—మాదిగ కన్నీళ్ళనీ, నవ్వుల్ని, పరాచికాల్ని, అరాచకాల్ని—సహజ వివేచననీ, తర్కాల్ని అన్నిటికంటే ముఖ్యంగా మాదిగ ప్రేమహరిత మానవ సంబంధాల్ని, వెళును హృదయాల్ని గొప్పగా కదిలించే రీతిలో చిత్రిస్తాయి. ఒక్కో కథా ఒక్క బతుకు తునకే పవిత్రలక్కి, మర్యాదస్తులకీ అనాగరి కంగానూ, కటువుగానూ కనిపించే సుభాషణలు అడుగుజవానికి గిలిగింతలు పెడతాయి. ఆత్మీయంగా, హాస్యంగా పలుకరించి వివశుల్ని చేస్తాయి.

ఐయంలోని అన్ని కథల్లోనూ కులవ్యవస్థ కారణంగా కుసారిల్లుతున్న మాదిగల బతుకు ప్రధాన ఇతివృత్తం. దీన్ని అల్లుకునే మాదిగ స్పందనలూ, ప్రతిస్పందనలూ, ఆవేశాలూ, ఆశలూ, వారి పోరాటాలూ, ఆలోచనలూ పాఠకుల అనుభవాల్లోకొస్తాయి. అంతిమంగా మాదిగ ఔన్నత్యాన్ని అవగతం చేస్తాయి. మాదిగ మనసుల్లో తిరుగుబాట్లు ఎల్లా రూపుదిద్దుకుంటాయో తెలివే కథ ‘జోరేసాపు’. అలవాటుకు భిన్నంగా అలవేశగా నడిచిన దృశ్యకావ్యం ఈ కథ. బదికి వెళ్ళడంతో మొదలై ఎన్నో విషయాల్ని స్ఫురికరిస్తూ, ఈ స్ఫురణలో బాగంగా జోరేసాయిబు చనిపోవడానికి గల కులసంబంధిత కారకాల్ని వెల్లడి

చేస్తూ ముగుస్తుంది కథ. ఒక ‘ఆర్వేపిల్స్’లా మనల్ని వెంటాడుతుంది. ‘ఈరారెడ్డి మనుమరాలు మింద మెనునుండాది కథ బాల్కనలోనే మాదిగ గుండెలకయ్యే గాయాల్ని పాఠకుల గుండెలచినిపిస్తూ రీతిలో చిత్రిస్తుంది. అంతకాలం నిన్నైన మెల్ల కుల సమాజంలో అమాయక హృదయాల అయోచితంగా పగిలిపోయే వాస్తవాన్ని కథ పట్టుకుంటుంది. కల్యాచటం లేని పిల్లలు కులం కారణంగా అనుభవిస్తున్న విషాదానికి సాహిత్య రూపం ఈ కథ. కులవాస్తవికతకు మాన హాసను జోడించటంలో విజయవంతమైనప్పట్నీ ఇలాంటి కథలు వస్తాయి. వాస్తవికతను ఎక్కడ ఎంత కత్తిరించాలో అలా కత్తిరించాడు రచయిత. ‘వీర్ల పండగండా’ ఏమయ్యేద్దంటే అనే కథ కులం సామాజికంగా ఎంత కిందుంటే వీడన అంత ఎక్కువ మోతాదులో ఉంటుందని రుజువు చేస్తుంది. ఇది పాఠకులకు అనుభవంగా చేరుతుంటే తప్ప ఉపదేశంగా చేరదు. బనిబిలుగా, జోగినులుగా, మాతంగిలుగా దగ్గిత స్త్రీలే మారడానికి సంబంధించిన కులసూత్రాల్ని ‘పడమటింటి బోడెళ్ళ, బనివిరాలయ్యార’ కథ ద్వారా అందిస్తాడు రచయిత. ఇందులో బాగంగా దగ్గిత సమాజపు వెనుకబాటుతన్నాన్ని కూడా తేలికపాటి విమర్శకు గురిచేస్తాడు. కొన్ని కథల్లో వీకటి కోకాల కంటే వెలుగు కోకాలే ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. మాదిగల ఉత్సాహాల్ని, అపదులు లేని హాస్యప్రియ త్యాన్ని వర్ణిస్తాయి. దగ్గిత జీవిత చిత్రణంలో ఏమైనా తప్పినో వాస్తవాల సమాహారమనే అపప్రథమ ఈ రచయిత బద్దలుచేస్తాడు. ఎంత కష్టమున్న జీవితం లోనైనా చెతుర్నూ, ఎడిమెంతుకోవటాలూ, కప్పించుకోటాలూ, సవ్వించుకోటాలూ కలగలెని ఉంటాయనే వాస్తవాన్ని జీర్ణించుకున్న కథలే ‘గుండెలక్కతక’, ‘సొట్ల కాళ్ళ నడ్డుగుణము కత’, ‘నెలివోడి కత’. ఈ కథలు చదువుతుంటే Tom Stoppard అన్నట్లు “No laughter is sad and many tears are joyful” అనిపిస్తుంది. ఈ విషయంలో ఎందరూ సుదాకర్ ‘మల్లెమొగ్గల గొడుగు’తో కొంత పోలిక ఉంది. తేడా కూడా ఎంతో ఉంది.

తెలుగు సాహిత్య పదకోశానికి అందని ఎన్నో మాటలూ, పదాలూ సుందర్రాజు కథల్లో కనిపిస్తాయి. మాదిగత్వం నుంచి చేయగా మొలకెత్తిన ఇవి తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేస్తాయి. దగ్గిత బహుజన సాహిత్యానికి గొప్ప వైవిధ్యాన్ని సమకూరుస్తాయి. తెలుగు బాష చనిపోతుందని బాధపడే వాళ్ళ తెలుగు తెరువుకు నిలయమైన కింది కులాల సాహిత్యాన్ని ప్రచారం చెయ్యాలి ఉంటుంది. ఒకవత్త, సంస్కృత బాషను తెలుగుగా భావిస్తూ, పదాలు పొడలేని దిగునజనం మాట్లాడే తెలుగును పరాభదించే సంస్కృతిని ఆచరించేవాళ్ళు తెలుగును రక్షించలేరు. సుందర్రాజులారి రచయితలూ, వారి రచనలకు ఉత్తజ్ఞాన్నిచ్చే అడుగుజనం ఉన్నంతకాలం తెలుగుకు ఇబ్బంది లేదు.

కేవలం ‘మాదిగోడు’ కథలు రాసి ఊరుకున్నా సుందర్రాజుకి గొప్ప గుర్తింపు వచ్చి ఉండేది. అతని కవిత్యంలోనూ ఇదే స్థాయి ఉందని మరువకూడదు. అన్నిటికీ మించి అతను దగ్గిత సాహిత్య ఉద్యమకారుడు. మాదిగ సాహిత్య ద్విగ్ధం. తన ఆకాల మరణం వల్ల దగ్గిత బహుజన సాహిత్యం ఎంతో నష్టపోయింది. తెలుగు సమాజం ఒక సాహిత్య వైరాళికుడ్ని కోల్పోయింది.

■ **జి. లక్ష్మీనరసయ్య**

